

ПОТЕНЦІАЛ ПОЛІКУЛЬТУРНОЇ ОСВІТИ ЯК ФАКТОР ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ ДОВІРИ ТА ЗЛАГОДИ В ІНФОРМАЦІЙНУ ЕПОХУ

ГОРЯІСТОВА О. К.

*здобувачка 4 курсу,
ветеринарного факультету,
спеціальності 211 «Ветеринарна медицина»
Одеський державний аграрний університет
м. Одеса, Україна*

ЧЕБАН О. М.

*кандидат філософських наук,
доцент, завідувач кафедри суспільно-гуманітарних наук
Одеський державний аграрний університет
м. Одеса, Україна*

Метою нашої статті є вивчення сучасного стану проблеми формування соціальної довіри та злагоди серед молоді в межах полікультурної освіти. Підґрунтям методологічних досліджень є ідеї філософських, культурологічних, етнологічних, соціологічних, історичних, педагогічних теорій і концепцій про розвиток етносів та їх культур, ролі та значення доцільності для освіти, адаптації особистості до іншого культурного середовища, а також діалогу культур.

Західні вчені вважають освіту однією із найбільш важливих сфер діяльності соціуму, яка виступає у ролі формотворчого потенціалу в історико-еволюційному процесі в системі інших інститутів соціалізації. Вивчення системи освіти відбувається з використанням тезисів постмодерністського напрямку методології - соціального конструкціонізму (П. Бергер, К. Джерджен).

У сучасному процесі освіти важливу роль відіграє специфіка інформаційної епохи, що характеризується появою нових видів і форм діяльності, пов'язаних з всезагальною комп'ютеризацією. А це, в свою чергу, змінює стиль життя і ціннісні орієнтації людей, має безпосередній вплив на розвиток міжособистісних відносин, взаємодії і спілкування. Головна мета сучасних поколінь, а особливо молоді, в нових умовах розвитку і становлення інформаційного суспільства, в процесі їх соціалізації є оволодіння новими компетенціями. Особлива увага приділяється соціальними та комунікативним- саме їх вважають найбільш важливими. Факторами, що відіграють найбільшу роль у процесі їх формування вважають полікультурну освіту і оточуюче середовище, саме вони формують гуманістичні цінності, що знаходять своє відображення в цивілізаційних, етнічних та конфесіональних компонентах.

Привертає увагу фактор збільшення інтеграційних процесів, що пронизують сучасний світ, прагнення країн інтегруватися у світовий та європейський соціо-культурний освітянський простір, збереження при цьому національну своєрідність.

Україна є багатонаціональною державою, і для неї питання, пов'язані з укріпленням єдиної державної структури, поваги і терпимості до культур та звичаїв інших національностей є актуальним. У зв'язку з цим для реформації освіти привабливим є вивчення та творче використання позитивного досвіду полікультурного виховання, який вже існує. Вважаємо, що сучасний освітній процес буде сприяти вирішенню питань морального виховання громадян країни, що будуть толерантними та шанобливими у ставленні до культур інших народів. Класичні ідеї гуманізації освіти, ідеї соціальної довіри і злагоди, є основою полікультурної освіти і залишаються суттєво важливими упродовж багатьох

століть, при цьому, що гуманні загальнолюдські, національні, релігійні цінності та ідеї відображені у багатьох культурах та етнічних традиціях, у духовних практиках і священних релігійних текстах.

Аналіз питань соціалізації молоді в інформаційну епоху пов'язаний з такими соціальними феноменами, як довіра і злагода у контексті полікультурного виховання. Сучасне українське суспільство – багатонаціональне, тому вимога часу – виховання у молоді поваги до інших народів та національностей, формування в суспільстві соціальної довіри та злагоди. Саме освіта, на сьогоднішній день, є тим інститутом, який вчить основам соціальної довіри та злагоди. Розуміння таких соціальних феноменів, як довіра та злагода, здійснюється з позиції міждисциплінарного підходу, який інтегрує соціальне знання, що накопичується в різних наукових сферах: в соціальній філософії, соціології, економіці, культурології, психології, педагогіці [1, с. 116-118]

Вчені, які здійснюють дослідження в цій галузі, відзначають що у сучасному гуманітарному знанні наявна фрагментарність з даного питання, філософське тлумачення його розроблено ще недостатньо. До проблеми довіри у соціальній філософії звертались філософи та соціологи у своїх працях (Аврелій Августин, І. Кант М. Вебер, Е. Дюркгейм, М. Бубер, Н. Луман, П.Штомпка, Ф. Фукуяма, Е.Гідденс). Історико-філософський аспект вивчення проблем відображає динаміку розвитку категорії довіри у контексті віри, зневіри у працях таких відомих вчених як Сократ, Арістотель, Платон, Августин Блажений, П. Абеляр, Фома Аквінський, Д. Локк, Г. Лейбніц, Д. Юм, І. Кант, Г. Гегель [2, с. 21-22]

Британський соціолог Е. Гідденс виділив два види довіри: довіра до людей, яка побудована на особових зобов'язаннях (назвемо цей тип «персоніфікованим») - базисна, і довіра до абстрактних систем («анонімних інших»), що припускає безособистісні зобов'язання. Він вказав на те, що соціально-психологічний фундамент базисної довіри формується в перші роки життя людини, коли в процесі її взаємовідносин з найближчим оточенням вона вперше вчиться довіряти. Довіра, в останньому випадку, виступає як спосіб відновлення інтимності, життєвого простору завдяки «почуттю онтологічної безпеки» під тиском різноманітних небезпек, ризиків і непорозумінь навколишнього світу. «Базисна довіра» відтворюється структурами життєвого світу, що дозволяє зберегти стабільність та безпеку взаємозв'язків індивіда і довкілля на рівні задоволення в індивіда «потреби в надійності» в ході повсякденної діяльності. Для Гідденса абсолютна довіра – це зв'язок віри і упевненості, яка ґрунтується на знанні [3, с.78-79]

Ми теж поділяємо думку американського соціолога, і вважаємо, що потрібно розглядати довіру в контексті задоволення таких базових людських потреб, як потреба в самоактуалізації, потреба в стійких стосунках дружби, потреба в повазі і гідності, потреба в ідентичності (належності до якої-небудь спільноти). Здебільшого, довіра вивчається як необхідна умова появи і розвитку соціальної комунікації – вона необхідна для встановлення між людьми та соціальними інститутами злагоди, довіри, розуміння, співпраці. Сьогодні, в умовах глобалізації, що вимагає в значній мірі звертати увагу на необхідність удосконалювати механізми комунікації і кооперації системи освіти, значення довіри як соціального феномена збільшується, оскільки посилюються процеси диференціації, невизначеності, а також фактор наявності ризику, що супроводжує практично всю соціальну діяльність. У сучасній «соціальній архітектурі розвитку суспільства та світу» основою є саме довіра як специфічний компонент економічних та соціальних підходів, що розглядають проблему довіри у якості базового елемента побудови взаємодовіри.

Отже, вважаємо, що формування довіри та злагоди, віротерпимості, толерантності є одним з важливих завдань усіх ланок освіти на сучасному етапі.

Перелік використаних джерел:

1. Василюк Н.М. Довіра як підґрунтя толерантності у психолого-педагогічній взаємодії. Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. Серія психологічна. 2012. Вип. 1. С. 114–121. http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvldu_2012_1_13
2. Куриленко Т. Довіра як соціальний феномен. International Science Journal of Jurisprudence & Philosophy. Vol. 3, No. 1, 2024, pp. 20-26. doi:10.46299/j.isjpp.20240301.03
3. Міхеєва В.В. Довіра як феномен соціальної реальності. Вісник Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого». Серія : Філософія, філософія права, політологія, соціологія. 2014. № 1. С. 76-83. http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnyua_2014_1_11